

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра аграрного, земельного та екологічного права

Серія «Навчально-методичні посібники
кафедри аграрного, земельного та екологічного права
Національного університету “Одеська юридична академія”»
Заснована у 2017 році

**«ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ
МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО
КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ»:
Програма та плани семінарських
(практичних) занять з курсу**

**Для студентів усіх факультетів та форм навчання
за спеціальністю 081 «Право»**

Навчально-методичний посібник

Видавництво
«Юридика»
2023

Розробники та укладачі:

К.ю.н., доц. К.М. Караханян (ORCID ID: 0000-0003-4927-4558),
Д.ю.н., проф. Т.Є. Харитонова (ORCID ID: 0000-0002-7998-5089),
Д.ю.н., проф. Х.А. Григор'єва (ORCID ID: 0000-0001-7659-2178),
К.ю.н., доц. Є.О. Платонова (ORCID ID: 0000-0002-5688-7857),
К.ю.н., доц. М.М. Заверюха (ORCID ID: 0000-0002-3111-1921)

Рецензенти:

А.В. Духневич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Волинського національного університету імені Лесі Українки;

А.І. Черемнова – кандидат юридичних наук, доцент, вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції

Відповідальні за випуск:

Харитонова Т.Є. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «ОЮА»;

Караханян К.М. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «ОЮА»

**Виконано в рамках реалізації наукового дослідження № 0360,
яке фінансується за рахунок Національного фонду досліджень України**

*Схвалено рішенням кафедри аграрного, земельного та екологічного права
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 9 від 26 травня 2023 року)*

*Рекомендовано до друку рішенням навчально-методичної ради університету
(протокол № 4 від 05 червня 2023 року)*

3-12 **Забезпечення безпеки морегосподарського комплексу України:**
програма та плани семінарських (практичних) занять для студентів усіх факультетів та форм навчання за спеціальністю 081 «Право»: навчально-методичний посібник / к.ю.н., доц. К.М. Караханян, д.ю.н., проф. Т.Є. Харитонова, д.ю.н., проф. Х.А. Григор'єва та ін.; Національний університет «Одеська юридична академія». – Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. – 64 с. – (Серія «Навчально-методичні посібники кафедри аграрного, земельного та екологічного права Національного університету «Одеська юридична академія»»).

ISBN 978-617-8263-47-8

Програма та плани семінарських (практичних) занять з курсу «ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ» для студентів усіх факультетів та форм навчання за спеціальністю 081 «Право».

УДК 351.797+347.79(477)(072)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

ISBN 978-617-8263-47-8

ЗМІСТ

1. ВСТУП ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ	13
5. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ	15
Заняття 1. Правове регулювання становлення, розвитку та функціонування морегосподарського комплексу України.	15
Заняття 2. Окремі види морської діяльності та гарантії безпеки довкілля при їх здійсненні	20
Заняття 3. Правове регулювання державного управління морегосподарським комплексом України	27
Заняття 4. Новітні тенденції розвитку та ефективного функціонування окремих складових морегосподарського комплексу України.	32
Заняття 5. Правове регулювання охорони вод та водних живих ресурсів при здійсненні морегосподарської діяльності	37
Заняття 6. Національні та світові тенденції розвитку галузі альтернативної енергетики в ракурсі використання морегосподарського сектору економіки.	45
Заняття 7. Юридична відповідальність за порушення законодавства в морегосподарському секторі економіки.	52
Заняття 8. Міжнародно-правове регулювання морегосподарської діяльності та роль України серед морських держав світу.	56
6. ПИТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК (ІСПИТ)	61

1. ВСТУП ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Введення у навчальний процес спецкурсу «Забезпечення безпеки морегосподарського комплексу України» є логічно-послідовним та підсумовуючим етапом поглибленого вивчення кола проблем, присвячених земельно-правовим, аграрно-правовим та екологічним проблемам сьогодення. Так, зокрема, ведення спецкурсу пов'язано з тим, що морегосподарська галузь сучасної Української держави відіграє одну з провідних ролей у розбудові незалежної та правової держави, є гарантом економічного та соціального добробуту населення, а також забезпечує продовольчу безпеку інших країн світу, що сьогодні можна наочно побачити у воєнних реаліях. Саме безпечно та ефективно здійснення морської діяльності має стати запорукою відбудови країни у повоєнний період.

Крім наведеного, варто звернути увагу й на те, що з метою оптимізації врегулювання відносин у морегосподарському секторі, ефективності функціонування морських та річкових портів, здійснення мореплавства приймається велика кількість нормативно-правових актів, що мають бути досліджені для пошуку оптимальної моделі правового регулювання зазначеної галузі. Після початку повномасштабної війни на території України саме морегосподарська сфера стала однією із найуразливіших, що зумовило трансформацію правового регулювання вказаних відносин з метою підтримки та сприяння розвитку цього напрямку.

Наведене свідчить про те, що головна проблема у даний час полягає не у відсутності законодавчих актів чи нестачі законодавчої бази щодо врегулювання вказаних відносин, а в актуальності їх змісту в умовах сьогодення та стані виконання їх приписів, зокрема, шляхом їх застосування при провадженні діяльності щодо перевезення пасажирів та вантажів, розбудові та функціонуванні морських портів, здійсненні рибного промислу та видобутку корисних копалин в межах виключної (морської) економічної зони та на континентальному шельфі,

розведенні аквакультури та використанні вод і водних ресурсів, отриманні енергії при використанні альтернативних джерел тощо.

Безумовно, опануванню знаннями з проблематики спецкурсу сприятиме ретельна підготовка до семінарських (практичних) занять за наданими планами. Зокрема, домашня підготовка до практичних занять шляхом вирішення не складних, але типових задач переслідує цілі вироблення навичок застосування вимог чинного законодавства на практиці.

Істотну допомогу студентам у всеосяжному оволодінні питаннями спецкурсу може надати поглиблене вивчення змісту рекомендованих законодавчих актів і відповідних розділів навчально-наукової літератури, список яких наводиться наприкінці кожної теми. Корисним для студентів є також визначення переліку питань для підготовки до складання заліку (іспиту) із спецкурсу.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	Найменування теми
1	Правове регулювання становлення, розвитку та функціонування морегосподарського комплексу України
2	Окремі види морської діяльності та гарантії безпеки довкілля при їх здійсненні
3	Правове регулювання державного управління морегосподарським комплексом України
4	Новітні тенденції розвитку та ефективного функціонування окремих складових морегосподарського комплексу України
5	Правове регулювання охорони вод та водних живих ресурсів при здійсненні морегосподарської діяльності
6	Національні та світові тенденції розвитку галузі альтернативної енергетики в ракурсі використання морегосподарського сектору економіки
7	Юридична відповідальність за порушення законодавства в морегосподарському секторі економіки
8	Міжнародно-правове регулювання морегосподарської діяльності та роль України серед морських держав світу

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладення дисципліни є формування у студентів-правознавців поглиблених знань в сфері правового регулювання суспільних відносин щодо забезпечення безпеки морегосподарського комплексу України. Теоретична актуальність та практична значимість поглибленого вивчення студентами проблем сучасної морегосподарської галузі та морських видів діяльності полягає в тому, що у сучасних умовах динамічної правотворчості, масштабного оновлення і розвитку законодавства виникають проблеми застосування та виконання існуючих правових норм, дотримання вимог чинного законодавства щодо забезпечення безпеки провадження окремих видів морегосподарської діяльності. Вивчення зазначеної дисципліни сприятиме не тільки подальшій модернізації вищої юридичної школи України, а і науковій, практичній цінності та спрямованості на формування у студентів навичок правотворчої та правозастосовчої діяльності у сфері перевезення пасажирів та вантажів, розбудови та функціонування морських портів, здійснення рибного промислу та видобутку корисних копалин, розведення аквакультури та використання вод і водних ресурсів тощо.

Досягнення зазначеної мети потребує вирішення наступних **завдань**:

- навчитися працювати із законодавчими та підзаконними актами, що регулюють відносини в сфері морегосподарського комплексу України;
- розглянути форми та особливості здійснення окремих видів морегосподарської діяльності;
- ознайомитися з працями провідних юристів-науковців, що досліджували питання в зазначеній сфері;
- визначити проблеми, прогалини та колізії законодавства щодо провадження окремих видів морегосподарської діяльності та знайти можливі напрями подальшого розвитку та вдосконалення законодавства і права.

Викладання цієї навчальної дисципліни передбачено навчальним планом підготовки фахівців з вищою юридичною освітою для факультету цивільної та господарської юстиції. Але, як вже зазначалося, спецкурс є необхідним та корисним для викладання на будь-яких факультетах із різними формами навчання.

Лекційний курс охоплює найбільш теоретично актуальні, практично значущі та ускладнені питання. Слід звернути увагу на те, що лекції можуть читатися не за всіма темами і не з усіх питань лекційної тематики навчальної дисципліни.

Семінарські (практичні) заняття є основною формою навчання при викладанні цього курсу. Вони спрямовані на засвоєння основних теоретичних та практичних положень із застосуванням норм законодавства та шляхом розв'язання задач і надання конкретних відповідей при вирішенні питань, що виникають на практиці.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Правове регулювання становлення, розвитку та функціонування морегосподарського комплексу України

1.1. Історичні тенденції становлення та розвитку сучасного морегосподарського комплексу України.

1.2. Правові засади функціонування морегосподарського комплексу України.

1.3. Визначення та сутність морегосподарського комплексу: питання правового регулювання.

1.4. Класифікація основних напрямів діяльності морегосподарського комплексу: правовий та теоретичний аспекти.

1.5. Використання природних ресурсів та забезпечення безпеки довкілля як окремі види морегосподарської діяльності.

Тема 2. Окремі види морської діяльності та гарантії безпеки довкілля при їх здійсненні

2.1. Визначення морської діяльності та її основні складові.

2.2. Законодавчі засади здійснення діяльності, пов'язаної із користуванням морськими ресурсами: торгове судноплавство,

морський та річковий транспорт, військово-морський флот, портове господарство, суднобудування.

2.3. Правові вимоги охорони довкілля та дотримання екологічної безпеки при використанні вод, водних ресурсів та видобуванні інших природних ресурсів в сфері морегосподарського комплексу України.

2.4. Морська рекреація як різновид морегосподарської діяльності.

2.5. Морська науково-дослідницька діяльність, морська геологія та розвідка надр на шельфі, береговому схилі та дні Світового океану: питання правового регулювання.

Тема 3. Правове регулювання державного управління морегосподарським комплексом України

3.1. Законодавчі засади морської політики України: принципи та напрями.

3.2. Державне управління морегосподарським комплексом та основні види управлінської діяльності в цій галузі.

3.3. Система органів, що забезпечують управління морегосподарським комплексом України.

3.4. Органи спеціальної компетенції в галузі охорони довкілля при здійсненні морегосподарської діяльності.

3.5. Функції державного управління в сфері охорони навколишнього природного середовища морегосподарського комплексу.

Тема 4. Новітні тенденції розвитку та ефективного функціонування окремих складових морегосподарського комплексу України

4.1. Законодавчі засади функціонування та розвитку морських портів в Україні.

4.2. Адміністрація морських портів України: визначення, структура, мета створення та основні напрями діяльності.

4.3. Особливості здійснення концесійної діяльності в морегосподарському комплексі України. Порядок надання земельних ділянок та використання інших природних ресурсів для морегосподарських потреб.

4.4. Правове регулювання та проблематика державно-приватного партнерства в портовому секторі країни.

4.5. Тенденції розвитку транспортного та енергетичного секторів як провідних напрямків інвестиційної діяльності в морегосподарському комплексі.

4.6. Використання морегосподарського комплексу України для розвитку агробізнесу: питання правового регулювання.

Тема 5. Правове регулювання охорони вод та водних живих ресурсів при здійсненні морегосподарської діяльності

5.1. Води як об'єкт охорони та використання: поняття вод, водних ресурсів та водного фонду. Визначення водних живих ресурсів, що використовуються в морегосподарському комплексі України.

5.2. Правові засади розвитку аквакультури.

5.3. Законодавчі принципи та вимоги щодо охорони вод і водних об'єктів.

5.4. Правовий режим використання водоохоронних зон, прибережних захисних смуг, пляжної зони при здійсненні морської діяльності.

5.5. Правовий режим смуг відведення, берегових смуг водних шляхів, зон санітарної охорони водних об'єктів в морегосподарському комплексі України.

5.6. Правова охорона вод від забруднення, засмічення і вичерпання: умови розміщення, проектування, будівництва, реконструкції та введення в експлуатацію об'єктів морегосподарського комплексу.

5.7. Особливості охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення.

Тема 6. Національні та світові тенденції розвитку галузі альтернативної енергетики в ракурсі використання морегосподарського сектору економіки

6.1. Правове регулювання використання природних ресурсів континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони в морегосподарській галузі України.

6.2. Правові засади використання морегосподарського комплексу України у розвитку галузі альтернативної енергетики: основні напрямки.

6.3. Особливості використання вод та водних ресурсів як джерела альтернативної енергетики.

6.4. Морегосподарський комплекс України як основа розвитку вітроенергетики. Офшорні вітроелектростанції.

6.5. Розвиток водневої енергетики: поняття, різновиди, особливості зберігання та транспортування із використанням морегосподарського комплексу України.

Тема 7. Юридична відповідальність за порушення законодавства в морегосподарському секторі економіки

7.1. Поняття та функції юридичної відповідальності за правопорушення в сфері здійснення морегосподарської діяльності.

7.2. Основні форми й особливості застосування юридичної відповідальності в морегосподарському секторі.

7.3. Підстави та умови притягнення до юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства в морегосподарському комплексі України.

7.4. Особливості застосування цивільно-правової відповідальності в морегосподарській галузі економіки.

7.5. Правові засади відшкодування шкоди, заподіяної вчиненням правопорушень в морегосподарському комплексі.

Тема 8. Міжнародно-правове регулювання морегосподарської діяльності та роль України серед морських держав світу

8.1. Становлення України як морської держави на міжнародній арені.

8.2. Основні джерела міжнародного права, що регулюють особливості функціонування морегосподарського комплексу України.

8.3. Конвенція МАРПОЛ 1973 року: визначення, цілі та завдання.

8.4. Сутність та основні напрямки правового регулювання Конвенції про захист Чорного моря від забруднення від 1992 року.

8.5. Конвенція про континентальний шельф від 1958 року: питання правового регулювання.

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

Викладання навчальної дисципліни «Забезпечення безпеки морегосподарського комплексу України» здійснюється як у формі читання лекційного курсу, так і у формі проведення семінарських (практичних) занять викладачами кафедри аграрного, земельного та екологічного права. Одним з обов'язкових вимог навчального плану є позааудиторна підготовка студентів до таких занять, тобто самостійна робота. Саме самостійна робота є засобом оволодіння навчальним матеріалом, яка охоплює підготовку до семінарських і практичних занять шляхом виконання індивідуальних завдань (розв'язання конкретних задач) поза аудиторними заняттями.

Підготовку до занять з навчальної дисципліни необхідно починати з ознайомлення з певними розділами підручників та посібників навчальної літератури, а в окремих випадках також з рекомендованою спеціальною науковою літературою. При опрацюванні законодавчих та інших нормативно-правових актів слід звертати увагу на динаміку і тенденції розвитку законодавства, зокрема шляхом відстеження тих змін і доповнень, що внесені у початкові редакції досліджуваних законодавчих актів. Тільки після цього можна приступати до виконання практичних завдань, зокрема до розв'язання конкретних задач відповідної теми навчальної дисципліни.

Студентам необхідно завчасно готуватися до кожного семінарського (практичного) заняття і демонструвати високий рівень підготовки з кожної теми. При цьому наполегливо рекомендується робити відповідні конспективні записи підготовки до занять. Особливо важливим є письмове вирішення поставлених конкретних задач. При їх вирішенні слід надавати повні та обгрунтовані відповіді на поставлені питання. Обов'язковим є посилення на зміст норм права відповідних законодавчих та інших нормативно-правових актів. Нормативне

обґрунтування має бути надано до кожного наведеного висновку чи підсумкового твердження.

Безумовно, важливою є активна участь студентів на семінарських (практичних) заняттях, що полягає у самостійних виступах з поставлених питань, виступах з уточненнями і доповненнями, висловленні власних поглядів з проблемних питань тощо. При наявності відповідних конспективних записів підготовки до занять, вони можуть використовуватися при виступах.

Слід звернути увагу на те, що пропущені семінарські (практичні) заняття або виявлення недостатньої підготовленості до них, підлягають додатковому опрацюванню та індивідуальному звіту з тієї чи іншої теми перед викладачами, які проводять такі заняття. Студенти, які не відпрацювали пропущені заняття або одержали незадовільні оцінки з відповідної теми, не допускаються до складання заліку (іспиту) навчальної дисципліни.

Результативними показниками підготовки до семінарських (практичних) занять вважаються вироблення у студентів умінь:

стисло і змістовно доповідати обставини конкретних завдань;
визначати зміст і характер правовідносин навчальної дисципліни;

аналізувати окремі положення законів і підзаконних актів;
застосовувати відповідні положення нормативно-правових актів;

користуватись збірниками нормативно-правових актів, довідкових матеріалів та галузевими і предметними словниками;

вільно користуватися специфічною термінологією навчальної дисципліни;

застосовувати набуті знання і навички в процесі вирішення практичних ситуацій;

надавати консультації, поради і роз'яснення з питань застосування норм законодавства щодо особливостей здійснення діяльності в сфері морегосподарського комплексу України.

5. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

ЗАНЯТТЯ 1

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

План заняття

- 1.1. Історичні тенденції становлення та розвитку сучасного морегосподарського комплексу України.
- 1.2. Правові засади функціонування морегосподарського комплексу України.
- 1.3. Визначення та сутність морегосподарського комплексу: питання правового регулювання.
- 1.4. Класифікація основних напрямів діяльності морегосподарського комплексу: правовий та теоретичний аспекти.
- 1.5. Використання природних ресурсів та забезпечення безпеки довкілля як окремі види морегосподарської діяльності.

Завдання для підготовки

до семінарського (практичного) заняття

1. Проаналізуйте законодавство та дайте визначення понять «морегосподарська діяльність», «морська діяльність», «морегосподарський комплекс». Як вони співвідносяться між собою? В чому полягає специфіка кожного з них?
2. Які з перелічених нижче видів діяльності є морегосподарськими та відносяться до морегосподарського комплексу:
 - розміщення офшорних вітроелектростанцій в акваторії Чорного моря;
 - здійснення круїзних перевезень Чорним та Азовським морями;
 - виробництво продукції аквакультури;

- військово-морська діяльність в межах територіального моря України;
- скидання баластних вод з суден, які перебувають у межах внутрішніх морських вод України;
- ремонт суден, які використовуються ВМС України;
- видобування нафти в межах виключної (морської) економічної зони країни?

Якими нормативно-правовими актами регулюється здійснення вказаних видів діяльності?

Нормативно-правові акти

Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Конвенція про захист Чорного моря від забруднення. Прийнята на конференції країн – ЧЕС 21 квітня 1992 року в Бухаресті : ратифікована постановою Верховної Ради України від 4 лютого 1994 року. *Офіційний вісник України*. 2006. № 44.

Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права. Конвенція підписана 10 грудня 1982 року в Монтего-Бей (Ямайка) : ратифікована Законом України від 3 червня 1999 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 31. Ст. 254.

Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.

Водний кодекс України : прийнятий 6 червня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3–4. Ст. 27.

Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.

Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

Про виключну (морську) економічну зону України : Закон України від 16 травня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 21. Ст. 152.

Про курорти : Закон України від 5 жовтня 2000 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 50. Ст. 435.

Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них : Закон України від 6 лютого 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 15. Ст. 107.

Про альтернативні джерела енергії : Закон України від 20 лютого 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 24. Ст. 155.

Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 8 липня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155.

Про морські порти України : Закон України від 17 травня 2012 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 7. Ст. 65.

Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23 травня 2017 року. *Офіційний вісник України*. 2017. № 50. Ст. 1549.

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лютого 2019 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 16. Ст. 70.

Оновлена Стратегія розвитку морських портів до 2038 року від 23 грудня 2020 року. URL: <http://www.uspa.gov.ua/pres-tsentr/novini/novinigaluzi/18137-skhvaleno-onovlenu-strategiyu-rozvitkumorskikh-portiv-do-2038-roku>

Про охорону суверенних прав України в межах виключної (морської) економічної зони та континентального шельфу у північно-західній частині Чорного моря : Указ Президента України від 5 жовтня 2009 року № 801/2009. *Офіційний вісник Президента України*. 2009. № 31. Ст. 1029.

Про схвалення Морської природоохоронної стратегії України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2021 року. *Офіційний вісник України*. 2021. № 82. Ст. 5280.

Про затвердження переліку внутрішніх морських вод і внутрішніх водних шляхів, віднесених до категорії судноплавних : постанова Кабінету Міністрів України від 9 лютого 2022 року. *Офіційний вісник України*. 2022. № 18.

Про затвердження Правил запобігання забрудненню із суден внутрішніх водних шляхів України : наказ

Міністерства транспорту та зв'язку України від 13 серпня 2007 року. *Офіційний вісник України*. 2007. № 79. Ст. 2965.

Навчально-наукова література

Бредіхіна В.Л. Механізм правового регулювання охорони морського середовища та його природних ресурсів. *Електронне наукове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. № 8. 2014. С. 121–125.

Волосяк М.В., Вдовиченко Л.Ю. Функціональна структура морегосподарського комплексу України. *Бізнес-Інформ*. 2016. № 2. С. 14–20.

Волосяк М.В., Вдовиченко Л.Ю. Морегосподарський комплекс: проблеми розвитку та регулювання : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 152 с.

Горбаченко С.А., Каражія Е.А. Структуризація морегосподарського комплексу України. *Економіка та підприємництво*. 2019. № 4 (109). С. 33–37.

Гришина Л.О., Карась П.М., Філіпішина Л.М. Тенденції, проблеми та перспективи розвитку морегосподарського комплексу України в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. № 24 (1). С. 131–135.

Гуренко А.В., Щеникова Е.В., Євсік М.С. Дослідження сучасного потенціалу морегосподарського комплексу України. *Вісник Приазовського технічного університету*. 2017. Вип. 33. С. 218–224.

Згама А., Зягіна Д. Сучасні тенденції розвитку морегосподарського комплексу в Україні та світі. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. С. 158–163.

Каракаш І.І. Международно-правовые основы сотрудничества причерноморских государств в сфере охраны вод Чёрного моря : матеріали V-го міжнародного симпозиуму «Екологічні проблеми Чорного моря». Одеса, 2003. С. 95–99.

Каракаш І.І. Про правовий статус Одеси як курортного і туристичного міста. *Правовое регулирование аграрно-земельных и природоресурсово-экологических отношений* : сборник избранных статей, докладов и рецензий (1997–2007). Одесса : Фенікс, 2007. С. 223–229.

Каракаш І.І. Правове регулювання використання й охорони рекреаційно-туристичних територій і об'єктів. *Екологічне право України* : науково-практичний журнал. 2017. № 1–2. С. 20–26.

Караханян К.М. Щодо питання правового регулювання використання альтернативних джерел енергії в Україні. *Системи галузей права в умовах глобальних екологічних викликів* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 27 листопада 2020 р.) / наук. ред. В.А. Устименко ; НАН України ; ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова НАН України». Київ, 2020. С. 111–114.

Ломоносова О.Е., Ломоносов А.В., Надточий І.І. Сутність морегосподарської діяльності та класифікація її видів. *Економічний простір*. 2015. № 93. С. 117–130.

Озаринська В.В. Пріоритети розвитку морегосподарського комплексу України в умовах глобалізації : аналітична доповідь. Одеса : Фенікс, 2013. С. 134–136. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_09_3_111_uk.pdf

Салміна Я.О. Правове регулювання використання природних ресурсів континентального шельфу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2015. 20 с.

Стовба Т.А. Маркетинг та менеджмент підприємств морегосподарського комплексу. Херсон : ХДМІ, 2012. 255 с.

Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку гідроенергетики України : аналіт. доп. : О.М. Суходоля, А.А. Сидоренко, С.В. Бегун, А.А. Білуха. Київ : НІСД, 2014. 112 с. (Серія «Національна безпека», вип. 8).

Трунін К.С. Структурування морегосподарського комплексу України. *Збірник наукових праць Національного університету кораблебудування*. 2014. № 1. С. 120–125.

Чумаченко І.Є. Правове регулювання державного контролю за використанням та охороною водних об'єктів в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Одеса, 2012. 210 с.

Чумаченко І.Є. Щодо гарантій права громадян на вільний доступ до пляжів та узбережжя. *Правове життя сучасної України* : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М.Р. Аракелян. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Т. 2. С. 248–250.

ЗАНЯТТЯ 2

ОКРЕМІ ВИДИ МОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ГАРАНТІЇ БЕЗПЕКИ ДОВКІЛЛЯ ПРИ ЇХ ЗДІЙСНЕННІ

План заняття

- 2.1. Визначення морської діяльності та її основні складові.
- 2.2. Законодавчі засади здійснення діяльності, пов'язаної із користуванням морськими ресурсами: торгове судноплавство, морський та річковий транспорт, військово-морський флот, портове господарство, суднобудування.
- 2.3. Правові вимоги охорони довкілля та дотримання екологічної безпеки при використанні вод, водних ресурсів та видобуванні інших природних ресурсів в сфері морегосподарського комплексу України.
- 2.4. Морська рекреація як різновид морегосподарської діяльності.
- 2.5. Морська науково-дослідницька діяльність, морська геологія та розвідка надр на шельфі, береговому схилі та дні Світового океану: питання правового регулювання.

Завдання для підготовки

до семінарського (практичного) заняття

1. ТОВ "RESEARCH" подало заявку на участь в електронному аукціоні щодо набуття права користування ділянкою надр в межах континентального шельфу України для здійснення видобування корисних копалин. Вказаний суб'єкт зареєструвався в системі електронних торгів, подавши всі необхідні документи, а також сплатив відповідні внески, зазначивши номер лота, на який претендує.

В ході проведення торгів ТОВ "RESEARCH" стало переможцем, запропонувавши найвищу ціну за лот, та уклало договір купівлі-продажу дозволу на користування надрами. Однак, протягом встановленого законодавством строку кошти в розмірі, що становить різницю між ціною реалізації лота та гарантійним внеском, так і не надійшли до державного бюджету.

Визначте юридичні наслідки таких дій суб'єкта. Хто в зазначеній ситуації зможе отримати дозвіл на користування

надрами? За якою процедурою? Яка доля гарантійного внеску від ТОВ "RESEARCH", внесеного останнім до початку аукціону?

2. При заході до акваторії морського порту вантажного судна останнім було здійснено скидання стічних вод та харчових відходів. Надайте правову характеристику вказаним діям:

Якими нормативно-правовими актами регулюється вказана ситуація?

Чи можливі такі дії в межах вказаних водних об'єктів?

Нормативно-правові акти

Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Конвенція про охорону біологічного різноманіття (Ріо-де-Жанейро, 5 червня 1992 року), ратифікована Законом України від 29 листопада 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 49. Ст. 433.

Конвенція про континентальний шельф. Конвенція підписана від 29 квітня 1958 року в Женеві (Швейцарія). *Торговельне мореплавство*. 1998. № 5.

Договір між Україною і Республікою Молдова про державний кордон : ратифіковано Законом України від 6 квітня 2000 року № 1633-14. *Офіційний вісник України*. 2007. № 90.

Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про економічне, промислове, наукове та технічне співробітництво : Закон України від 18 лютого 2009 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 28. Ст. 358.

Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.

Водний кодекс України : прийнятий 6 червня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.

Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.

Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

Про виключну (морську) економічну зону України : Закон України від 16 травня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 21. Ст. 152.

Про туризм : Закон України від 15 вересня 1995 року в редакції Закону України від 18 листопада 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 13. Ст. 180.

Про курорти : Закон України від 5 жовтня 2000 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 50. Ст. 435.

Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них : Закон України від 6 лютого 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 15. Ст. 107.

Про альтернативні джерела енергії : Закон України від 20 лютого 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 24. Ст. 155.

Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540.

Про оголошення природних територій міста Саки Автономної Республіки Крим курортом державного значення : Закон України від 11 січня 2005 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 11. Ст. 206.

Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 8 липня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155.

Про морські порти України : Закон України від 17 травня 2012 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 7. Ст. 65.

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лютого 2019 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 16. Ст. 70.

Оновлена Стратегія розвитку морських портів до 2038 року від 23 грудня 2020 року. URL: <http://www.uspa.gov.ua/pres-tsentr/novini/novinigaluzi/18137-skhvaleno-onovlenu-strategiyu-rozvitkumorskikh-portiv-do-2038-roku>

Про охорону суверенних прав України в межах виключної (морської) економічної зони та континентального шельфу у північно-західній частині Чорного моря : Указ Президента України від 5 жовтня 2009 року № 801/2009. *Офіційний вісник Президента України*. 2009. № 31. Ст. 1029.

Про затвердження Правил охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення : постанова Кабінету Міністрів України від 29 лютого 1996 року у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/269-96-п>

Про затвердження Порядку визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режиму ведення господарської діяльності в них : постанова Кабінету Міністрів України від 8 травня 1996 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/486-96-п>

Про затвердження Порядку розроблення нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та перелік забруднюючих речовин, скидання яких у водні об'єкти нормується : постанова Кабінету Міністрів України від 11 вересня 1996 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1100-96-п>

Порядок установлення берегових смуг водних шляхів та користування ними : постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року. *Офіційний вісник України*. 1997. № 16.

Про затвердження Порядку і умов використання рибних та інших водних живих ресурсів виключної (морської) економічної зони України : постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 1999 року. *Офіційний вісник України*. 1999. № 33.

Про затвердження морської доктрини України на період до 2035 року : постанова Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2009 року (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1108). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-п#Text>

Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 року. *Офіційний вісник України*. 2017. № 26. Ст. 752.

Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод : постанова Кабінету Міністрів України

від 19 вересня 2018 року. *Офіційний вісник України*. 2018. № 76. Ст. 2537.

Про затвердження Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами : постанова Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2020 року. *Офіційний вісник України*. 2020. № 88. Ст. 2825.

Про схвалення Морської природоохоронної стратегії України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2021 року. *Офіційний вісник України*. 2021. № 82. Ст. 5280.

Про затвердження переліку внутрішніх морських вод і внутрішніх водних шляхів, віднесених до категорії судноплавних : постанова Кабінету Міністрів України від 9 лютого 2022 року. *Офіційний вісник України*. 2022. № 18.

Про затвердження Правил запобігання забрудненню із суден внутрішніх водних шляхів України : наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 13 серпня 2007 року. *Офіційний вісник України*. 2007. № 79. Ст. 2965.

Навчально-наукова література

Бредіхіна В.Л. Механізм правового регулювання охорони морського середовища та його природних ресурсів. *Електронне наукове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. № 8. 2014. С. 121–125.

Вітовська І.В. Правове забезпечення використання живих природних ресурсів виключної (морської) економічної зони України. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету імені Короля Данила Галицького*. № 4. 2011. С. 142–145.

Волосюк М.В., Вдовиченко Л.Ю. Функціональна структура моргосподарського комплексу України. *Бізнес-Інформ*. 2016. № 2. С. 14–20.

Волосюк М.В., Вдовиченко Л.Ю. Моргосподарський комплекс: проблеми розвитку та регулювання : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 152 с.

Гетьман А.П., Анісімова Г.В. Правові засади використання та охорони природно-ресурсного потенціалу України в аспекті державної інноваційної й екологічної політики. *Правові основи здійснення господарської діяльності в інноваційному суспільстві* :

монографія / за ред. А.П. Гетьмана, С.В. Глібка, О.О. Дмитрик, Г. В. Анісімової. Харків : Право, 2018. С. 267–293.

Горбаченко С.А., Каражія Е.А. Структуризація моргосподарського комплексу України. *Економіка та підприємництво*. 2019. № 4 (109). С. 33–37.

Гуренко А.В., Щеникова Е.В., Євсік М.С. Дослідження сучасного потенціалу моргосподарського комплексу України. *Вісник Приазовського технічного університету*. 2017. Вип. 33. С. 218–224.

Державна підтримка розвитку моргосподарського комплексу України (організаційні та правові аспекти) : монографія / за ред. О.М. Кібік, О.П. Подцерковного. Херсон : ФОП Грінь Д.С. 2014. 442 с.

Джуган В.О. Правове регулювання використання та охорони вод в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2009. 19 с.

Екологічне право України : навчальний посібник / за ред. проф. І.І. Каракаш, д. ю. н. Т.Є. Харитонової, к. ю. н. А.І. Черемнової, вид. 1-е. Одеса : Гельветика, 2018. 408 с.

Єфімова Г.В. Наукові засади стратегії розбудови підприємств суднобудування України. *Економіст*. 2015. Вип. 6. С. 17–19.

Згама А., Зятіна Д. Сучасні тенденції розвитку моргосподарського комплексу в Україні та світі. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. С. 158–163.

Каракаш І.І. Про правовий статус Одеси як курортного і туристичного міста. *Правовое регулирование аграрно-земельных и природо-ресурсово-экологических отношений* : сборник избранных статей, докладов и рецензий (1997–2007). Одесса : Фенікс, 2007. С. 223–229.

Каракаш І.І. Туристичне законодавство України: сучасний стан і перспективи розвитку. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 37. С. 169–173.

Каракаш І.І. Право власності на природні ресурси виключної (морської) економічної зони та континентального шельфу України. *Наукові праці НУ «ОЮА»*. Том XIX. Одеса : Юридична література, 2017. С. 161–173.

Караханян К.М. Щодо питання правового регулювання використання альтернативних джерел енергії в Україні. *Системи галузей права в умовах глобальних екологічних викликів* :

матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 27 листопада 2020 р.) / наук. ред. В.А. Устименко. НАН України ; ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова НАН України». Київ, 2020. С. 111-114.

Караханян К.М. Правові засади забезпечення енергетичної безпеки України як одного з основних прав людини. *Альтернативна енергетика: співпраця юридичної науки та бізнесу на шляху інноваційного розвитку* : збірник матеріалів круглого столу (м. Одеса, 4 грудня 2020 року) / відп. ред.: д. ю. н., доц. Т.Є. Харитонова, д. ю. н., доц. Х.А. Григор'єва. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 9-12.

Краснова М.В. Правовий режим використання, відтворення та охорони вод в Україні. Екологічне право: Особлива частина: підруч. для студ. юрид. вузів і фак. : повн. акад. курс. / за ред. акад. В.І. Андрейцева. Київ : Істина, 2001. С. 338-364.

Ломоносова О.Е., Ломоносов А.В., Надточий І.І. Сутність морегосподарської діяльності та класифікація її видів. *Економічний простір*. 2015. № 93. С. 117-130.

Природноресурсове право України : навч. посіб. / за ред. І.І. Каракаш та Т.Є. Харитонові Вид. 2-ге, доповн. і переробл. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 566 с.

Салміна Я.О. Правове регулювання використання природних ресурсів континентального шельфу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2015. 20 с.

Трунін К.С. Структурування морегосподарського комплексу України. *Збірник наукових праць Національного університету кораблебудування*. 2014. № 1. С. 120-125.

Черемнова А.І. Еколого-правові питання охорони водних об'єктів. *Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права* : матер. наук. конф. (м. Одеса, 30 листопада 2012 р.) Т. 2. Одеса : Фенікс, 2012. С. 709-712.

Чумаченко І.Є. До питання охорони внутрішніх морських вод та територіального моря за законодавством України. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття* (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 647-651.

ЗАНЯТТЯ 3

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МОРЕГОСПОДАРСЬКИМ КОМПЛЕКСОМ УКРАЇНИ

План заняття

- 3.1. Законодавчі засади морської політики України: принципи та напрями.
- 3.2. Державне управління морегосподарським комплексом та основні види управлінської діяльності в цій галузі.
- 3.3. Система органів, що забезпечують управління морегосподарським комплексом України.
- 3.4. Органи спеціальної компетенції в галузі охорони довкілля при здійсненні морегосподарської діяльності.
- 3.5. Функції державного управління в сфері охорони навколишнього природного середовища морегосподарського комплексу.

Завдання для підготовки

до семінарського (практичного) заняття

1. Перебуваючи на базі відпочинку в смт Затока, двоє громадян вирішили наловити на вечерю раків. Вони взяли в оренду моторне судно та вийшли в море. Використовуючи спеціальні сітки їм вдалося за три години виловити 120 раків на двох. При цьому, як виявилось в подальшому, всі вони були з ікрою. Задоволені своїм успіхом «рибалки» поспішили на берег, де їх вже чекали представники відповідних органів рибохорони.

Останні склали протокол про порушення правил здійснення рибальства, вказавши, що громадяни рибалили без отримання відповідного дозволу, а отже, мають сплатити штраф.

Визначте:

- чи підлягає вказаний вид рибальства під необхідність отримання дозволів для його здійснення?
- якою є норма вилову ракообразних для визначення зазначеної діяльності як спортивного рибальства?
- які правила спортивного рибальства передбачені законом?

- якими нормативно-правовими актами регулюється вказана діяльність?

2. ТОВ «КАЛЬМАР» звернулося до Державного агентства меліорації та рибного господарства України із заявою про надання дозволу на здійснення спеціального використання водних біоресурсів. Після її розгляду ТОВ було відмовлено, оскільки останнім не було дотримано законодавчих засад набуття такого права. На підставі викладеного визначте:

- чим регулюється вказане питання?
- яка процедура отримання відповідного дозволу?
- на який строк може бути видано відповідний дозвіл?

Нормативно-правові акти

Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.

Водний кодекс України : прийнятий 6 червня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3–4. Ст. 27.

Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24 лютого 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.

Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 3 квітня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208.

Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 8 липня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155.

Про морські порти України : Закон України від 17 травня 2012 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 7. Ст. 65.

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лютого 2019 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 16. Ст. 70.

Оновлена Стратегія розвитку морських портів до 2038 року від 23 грудня 2020 року. URL: <http://www.uspa.gov.ua/pres-tsentr/novini/novinigaluzi/18137-skhvaleno-onovlenu-strategiyu-rozvitkumorskikh-portiv-do-2038-roku>

Про затвердження морської доктрини України на період до 2035 року : постанова Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2009 року (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1108). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-п#Text>

Порядок ведення реєстру морських портів України : постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/496-2013-п#n9>

Про затвердження Положення про Державне агентство водних ресурсів України : постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року. *Офіційний вісник України*. 2014. № 71.

Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України : постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 року № 676. *Офіційний вісник України*. 2014. № 97. Ст. 2801.

Про затвердження Положення про Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України : постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 2015 року. *Офіційний вісник України*. 2015. № 54. Ст. 1755.

Про затвердження Положення про Державне агентство меліорації та рибного господарства України : постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 року. *Офіційний вісник України*. 2015. № 90. Ст. 3018.

Порядок здійснення спеціального використання водних біоресурсів у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), внутрішніх морських водах, територіальному морі, виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі України : постанова Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2015 року. *Офіційний вісник України*. 2015. № 97. Ст. 3321.

Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України : постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2017 року. *Офіційний вісник України*. 2017. № 36. Ст. 1131.

Деякі питання діяльності державного підприємства «Адміністрація морських портів України» : постанова Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133-2019-п#Text>

Положення про Державне агентство розвитку туризму України : постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 року. *Офіційний вісник України*. 2020. № 10. Ст. 377.

Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України : постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 року. *Офіційний вісник України*. 2020. № 59. Ст. 1853.

Про схвалення Морської природоохоронної стратегії України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2021 року. *Офіційний вісник України*. 2021. № 82. Ст. 5280.

Положення про морські екологічні інспекції : наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 11 серпня 2017 року. *Офіційний вісник України*. 2017. № 75. Ст. 2318.

Правила любительського і спортивного рибальства : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19 вересня 2022 року *Офіційний вісник України*. 2022. № 95. Ст. 5928.

Навчально-наукова література

Волосяк М.В., Вдовиченко Л.Ю. Морегосподарський комплекс: проблеми розвитку та регулювання : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 152 с.

Державна підтримка розвитку морегосподарського комплексу України (організаційні та правові аспекти) : монографія / за ред. О.М. Кібік, О.П. Поддерковного. Херсон : ФОП Грінь Д.С., 2014. 442 с.

Єфімова Г.В. Наукові засади стратегії розбудови підприємств суднобудування України. *Економіст*. 2015. Вип. 6. С. 17-19.

Згама А., Зятіна Д. Сучасні тенденції розвитку морегосподарського комплексу в Україні та світі. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. С. 158-163.

Караханян К.М. Законодавчі засади економічного стимулювання розвитку вітроенергетики в Україні. *Актуальні проблеми земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права* : збірник матеріалів науково-практичної конференції (10 грудня 2021 року) : за ред. А.П. Гетьмана, М. В. Шульги. Харків : Юрайт, 2021. С. 98-101.

Кулик О.І. Господарсько-правове забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Вінниця, 2019. 19 с.

Озаринська В.В. Пріоритети розвитку морегосподарського комплексу України в умовах глобалізації: аналітична доповідь. Одеса : Фенікс, 2013. С. 134-136.

Статут Державного підприємства «Адміністрація морських портів України». URL: <https://mtu.gov.ua/files/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82%20%D0%90%D0%9C%D0%9F%D0%A3.pdf>

Природноресурсове право України : навч. посіб. / за ред. І.І. Каракаш та Т.Є. Харитонової. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 566 с.

Салміна Я.О. Правове регулювання використання природних ресурсів континентального шельфу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2015. 20 с.

Стовба Т.А. Маркетинг та менеджмент підприємств морегосподарського комплексу. Херсон : ХДМІ, 2012. 255 с.

Сушик О.В. Адміністративно-правові засади будівництва вітрових електростанцій на природоохоронних територіях із позиції оцінки впливу на довкілля: європейські виклики для України. *Право і суспільство*. 2021. № 4. С. 134-143.

Чумаченко І.Є. Правове регулювання державного контролю за використанням та охороною водних об'єктів в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Одеса, 2012. 210 с.

Чумаченко І.Є. Новели у порядку здійснення державного моніторингу вод. *Особливості правового регулювання екологічних, земельних, аграрних, природоресурсних відносин в умовах*

глобалізації : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ – м. Яремче, 20–22 вересня 2019 року). С. 147–149.

Чумаченко І.Є. Принципи державного управління в галузі використання та охорони вод: теоретико-правові аспекти. *Екологічне право України*. 2019. № 3. С. 49–54.

ЗАНЯТТЯ 4

НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ОКРЕМИХ СКЛАДОВИХ МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

План заняття

4.1. Законодавчі засади функціонування та розвитку морських портів в Україні.

4.2. Адміністрація морських портів України: визначення, структура, мета створення та основні напрямки діяльності.

4.3. Особливості здійснення концесійної діяльності в моргосподарському комплексі України. Порядок надання земельних ділянок та використання інших природних ресурсів для моргосподарських потреб.

4.4. Правове регулювання та проблематика державно-приватного партнерства в портовому секторі країни.

4.5. Тенденції розвитку транспортного та енергетичного секторів як провідних напрямків інвестиційної діяльності в моргосподарському комплексі.

4.6. Використання моргосподарського комплексу України для розвитку агробізнесу: питання правового регулювання.

Завдання для підготовки до семінарського (практичного) заняття

1. Гр. Петренко – мешканець с. В. Дальник вирішив займатися рибогосподарською діяльністю у сфері аквакультури. Для вказаних потреб він придбав на умовах оренди частину рибогосподарського водного об'єкту. В процесі здійснення діяльності з розведення риби гр. Петренко дійшов висновку,

що значна частина орендованого об'єкту ним не використовується та може бути передана в суборенду.

Знайшовши потенційного суборендаря, гр. Петренко уклав з ним угоду. Проте, під час нотаріального посвідчення договору їм було відмовлено у цьому.

Надайте правову оцінку діям нотаріуса.

Нормативно-правові акти

Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Кодекс України про адміністративні правопорушення : прийнятий 7 грудня 1984 року. *Відомості Верховної Ради*. 1984. Доповнення до № 1. Ст. 1122.

Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.

Водний кодекс України : прийнятий 6 червня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3–4. Ст. 27.

Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.

Про виключну (морську) економічну зону України : Закон України від 16 травня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 21. Ст. 152.

Про туризм : Закон України від 15 вересня 1995 року в редакції Закону України від 18 листопада 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 13. Ст. 180.

Про оренду землі : Закон України від 6 жовтня 1998 року в редакції Закону України від 2 жовтня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 46. Ст. 280.

Про альтернативні види палива : Закон України від 14 січня 2000 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1391-14#Text>

Про альтернативні джерела енергії : Закон України від 20 лютого 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 24. Ст. 155.

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання заходів з енергозбереження : Закон України від 16 березня 2007 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 23. Ст. 301.

Про державно-приватне партнерство : Закон України від 1 липня 2010 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 40. Ст. 524.

Про морські порти України : Закон України від 17 травня 2012 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 7. Ст. 65.

Про аквакультуру : Закон України від 18 вересня 2012 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 43. Ст. 616.

Про внесення змін до деяких законів України щодо інвестиційної привабливості будівництва об'єктів відновлюваної енергетики : Закон України від 4 вересня 2018 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 41. Ст. 317.

Про концесію : Закон України від 3 жовтня 2019 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 48. Ст. 32.

Оновлена Стратегія розвитку морських портів до 2038 року від 23 грудня 2020 року. URL: <http://www.uspa.gov.ua/pres-tsentr/novini/novinigaluzi/18137-skhvaleno-onovlenu-strategiyu-rozvitkumorskikh-portiv-do-2038-roku>

Порядок установаження берегових смуг водних шляхів та користування ними : постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року. *Офіційний вісник України*. 1997. № 16.

Про затвердження морської доктрини України на період до 2035 року : постанова Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2009 року (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1108). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-п#Text>

Порядок ведення реєстру морських портів України : постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/496-2013-п#n9>

Деякі питання діяльності державного підприємства «Адміністрація морських портів України» : постанова Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133-2019-п#Text>

Про схвалення Морської природоохоронної стратегії України : розпорядження Кабінету Міністрів України

від 11 жовтня 2021 року. *Офіційний вісник України*. 2021. № 82. Ст. 5280.

Навчально-наукова література

Білозерова Л. Українські розробники вже готові пропонувати водневі проекти інвесторам. URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/ukrainski-rozrobnyky-vzhe-hotovi-propouvaty-vodnevi-proekty-investoram>

Відновлювані джерела енергії / за заг. ред. С.О. Кудрі. Київ : Інститут відновлюваної енергетики НАНУ, 2020. 392 с.

Вітовська І.В. Правове забезпечення використання живих природних ресурсів виключної (морської) економічної зони України. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету імені Короля Данила Галицького*. № 4. 2011. С. 142–145.

Воднева енергетика – можливість для України стати потужним гравцем на міжнародній енергетичній арені. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vodneva-energetika-mozhlyvist-dlya-ukrayini-stati-potuzhnim-gravcem-na-mizhnarodnij-nergetichni-j-areni>.

Водневі острови з'являться в Україні в 2023 році. URL: <http://reform.energy/analitics/vodorodne-ostrova-poyavyatsya-v-ukraine-v-2023-godu-mnenie-18691>

Правові основи здійснення господарської діяльності в інноваційному суспільстві : монографія / за ред. А.П. Гетьмана, С.В. Глібка, О.О. Дмитрик, Г.В. Анісімової. Харків : Право, 2018. С. 267–293.

Горбаченко С.А., Каражія Е.А. Структуризація морегосподарського комплексу України. *Економіка та підприємництво*. 2019. № 4 (109). С. 33–37.

Єфімова Г.В. Наукові засади стратегії розбудови підприємств суднобудування України. *Економіст*. 2015. Вип. 6. С. 17–19.

Згама А., Зятіна Д. Сучасні тенденції розвитку морегосподарського комплексу в Україні та світі. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. С. 158–163.

Земельне право України : навчальний посібник / І.І. Каракаш, В.Д. Сидор, Т.Є. Харитоновна та ін. ; за ред. І.І. Каракаш і Т.Є. Харитонової. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Одеса : Юридична література, 2017. 588 с.

Караханян К.М. Здійснення концесійної діяльності – спосіб обминути земельні торги. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. № 23. Ч. 1. Т. 2. Ужгород, 2013. С. 70–73.

Караханян К.М. Щодо особливостей надання земельних ділянок для здійснення державно-приватного партнерства. *Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 15–16 травня 2015 року) : у 2 томах. Т. 1. : відп. ред. М.В. Афанасьєва. Одеса : Юридична література, 2015. С. 654–656.

Караханян К.М. Новітні технології забезпечення екологічної безпеки в галузі гідроенергетики. *Актуальні проблеми економіки, фінансів, обліку та права: теорія і практика* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 28 липня 2021 р.). Полтава : ЦФЕНД, 2021. С. 26–29.

Karakhian K.M. World tendencies of hydrogen energy development. «*Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття*» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С.В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 656–658.

Караханян К.М., Заверюха М.М. Міжнародно-правові аспекти розвитку водневої енергетики та місце України в цьому процесі. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 5. С. 72–76.

Озаринська В.В. Пріоритети розвитку морегосподарського комплексу України в умовах глобалізації : аналітична доповідь. Одеса : Фенікс, 2013. С. 134–136.

Статут Державного підприємства «Адміністрація морських портів України». URL: <https://mtu.gov.ua/files/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82%20%D0%90%D0%9C%D0%9F%D0%A3.pdf>

Платонова Є.О. Правові аспекти будівництва вітрових електростанцій в Україні. *Ефективність регулювання екологічних,*

природоресурсних та космічних відносин для сталого розвитку: право, інституції, сучасні інформаційні технології : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. до 30-річчя Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та 20-річчя Земельного кодексу України (м. Київ, 12 листопада 2021 р.). Київ : Видавництво «Наукова Столиця», 2021. С. 130–132.

Салміна Я.О. Правове регулювання використання природних ресурсів континентального шельфу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2015. 20 с.

Трунін К.С. Структурування морегосподарського комплексу України. *Збірник наукових праць Національного університету кораблебудування*. 2014. № 1. С. 120–125.

Чумаченко І.Є. До питання охорони внутрішніх морських вод та територіального моря за законодавством України. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття* (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 647–651.

ЗАНЯТТЯ 5

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ВОД ТА ВОДНИХ ЖИВИХ РЕСУРСІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ МОРЕГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

План заняття

5.1. Води як об'єкт охорони та використання: поняття вод, водних ресурсів та водного фонду. Визначення водних живих ресурсів, що використовуються в морегосподарському комплексі України.

5.2. Правові засади розвитку аквакультури.

5.3. Законодавчі принципи та вимоги щодо охорони вод і водних об'єктів.

5.4. Правовий режим використання водоохоронних зон, прибережних захисних смуг, пляжної зони при здійсненні морської діяльності.

5.5. Правовий режим смуг відведення, берегових смуг водних шляхів, зон санітарної охорони водних об'єктів в морегосподарському комплексі України.

5.6. Правова охорона вод від забруднення, засмічення і вичерпання: умови розміщення, проектування, будівництва, реконструкції та введення в експлуатацію об'єктів морегосподарського комплексу.

5.7. Особливості охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення.

Завдання для підготовки до семінарського (практичного) заняття

1. Морське судно під прапором Італії, що здійснює науково-дослідну діяльність, увійшло до виключної (морської) економічної зони України. За сім місяців до цього представники міжнародної організації, яка досліджує умови життя та міграції анадромних риб в Чорному морі та фінансує наукову експедицію, подала спеціально уповноваженим органам України повну інформацію про характер і цілі проекту, метод і засоби, що використовуватимуться, точні географічні координати районів, в яких буде здійснюватися проект, та отримала дозвіл.

Два тижні італійські моряки проводили дослідження та збирали інформацію в рамках проекту, а потім вирішили відпочити та зайнялись рибальством. Під час здійснення цієї діяльності їх спіймали представники Державного агентства меліорації та рибного господарства України.

Загальний обсяг незаконно виловленої риби склав:

- 10 кг тюльки;
- 15 кг хамси чорноморської;
- 30 кг бичку жабоголового.

2. Проаналізуйте ситуацію та надайте відповідь на наступні питання:

1. Якою має бути реакція представників контролюючого органу на вказану протиправну діяльність?

2. Розрахуйте розмір збитків, спричинених незаконним рибним промислом.

3. Якими будуть наслідки вчинення протиправних дій щодо можливості подальшого здійснення науково-дослідної діяльності вказаними суб'єктами?

Нормативно-правові акти

Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Конвенція про захист Чорного моря від забруднення. Прийнята на конференції країн - ЧЕС 21 квітня 1992 року в Бухаресті, ратифікована постановою Верховної Ради України від 4 лютого 1994 року. *Офіційний вісник України*. 2006. № 44.

Конвенція про охорону біологічного різноманіття (Ріо-де-Жанейро, 5 червня 1992 року), ратифікована Законом України від 29 листопада 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 49. Ст. 433.

Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією : ратифіковано Законом України від 17 липня 1997 року № 474/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_003.

Конвенція про континентальний шельф. Конвенція підписана від 29 квітня 1958 року в Женеві (Швейцарія). *Торговельне мореплавство*. 1998. № 5.

Про ратифікацію Угоди щодо виконання положень Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права від 10 грудня 1982 року, які стосуються збереження транскордонних рибних запасів та запасів далеко мігруючих риб і управління ними : Закон України від 28 листопада 2002 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 5. Ст. 38.

Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про економічне, промислове, наукове та технічне співробітництво : Закон України від 18 лютого 2009 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 28. Ст. 358.

Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.

Водний кодекс України : прийнятий 6 червня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3–4. Ст. 27.

Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24 лютого 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.

Про виключну (морську) економічну зону України : Закон України від 16 травня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 21. Ст. 152.

Про туризм : Закон України від 15 вересня 1995 року в редакції Закону України від 18 листопада 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 13. Ст. 180.

Про курорти : Закон України від 5 жовтня 2000 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 50. Ст. 435.

Про затвердження Загальнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів : Закон України від 22 березня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 28. Ст. 135.

Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них : Закон України від 6 лютого 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 15. Ст. 107.

Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 8 липня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155.

Про морські порти України : Закон України від 17 травня 2012 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 7. Ст. 65.

Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23 травня 2017 року. *Офіційний вісник України*. 2017. № 50. Ст. 1549.

Про стратегічну екологічну оцінку : Закон України від 20 березня 2018 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 16. Ст. 138.

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лютого 2019 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 16. Ст. 70.

Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування збитків, заподіяних внаслідок забруднення із суден, кораблів та інших плаваючих засобів територіальних і внутрішніх морських вод України : постанова Кабінету Міністрів України від 3 липня 1995 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/484-95-п>

Про затвердження Правил охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення : постанова Кабінету Міністрів України від 29 лютого 1996 року у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/269-96-п>

Про затвердження Порядку ведення державного водного кадастру : постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 1996 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/413-96-п>

Про затвердження Порядку визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режиму ведення господарської діяльності в них : постанова Кабінету Міністрів України від 8 травня 1996 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/486-96-п>

Про затвердження Порядку відшкодування збитків, завданих водокористувачам припиненням права або зміною умов спеціального водокористування : постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 1996 року. *Урядовий кур'єр*. 1996. 12 вересня.

Про затвердження Порядку розроблення нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та перелік забруднюючих речовин, скидання яких у водні об'єкти нормується : постанова Кабінету Міністрів України від 11 вересня 1996 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1100-96-п>

Про затвердження Переліку водних об'єктів, що відносяться до категорії лікувальних : постанова Кабінету Міністрів України від 11 грудня 1996 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/card/1499-96-п>

Порядок установаження берегових смуг водних шляхів та користування ними : постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року. *Офіційний вісник України*. 1997. № 16.

Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів : постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 року. *Офіційний вісник України*. 1999. № 51.

Про затвердження Порядку і умов використання рибних та інших водних живих ресурсів виключної (морської) економічної зони України : постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 1999 року. *Офіційний вісник України*. 1999. № 33.

Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок незаконного добування (збирання) або знищення цінних видів водних біоресурсів : постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2011 року. *Офіційний вісник України*. 2011. № 92. Ст. 3342.

Про затвердження Положення про Державне агентство водних ресурсів України : постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року. *Офіційний вісник України*. 2014. № 71.

Про затвердження Положення про Державне агентство меліорації та рибного господарства України : постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 року № 895. *Офіційний вісник України*. 2015. № 90. Ст. 3018.

Про затвердження Порядку здійснення спеціального використання водних біоресурсів у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), внутрішніх морських водах, територіальному морі, виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі України : постанова Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2015 року. *Офіційний вісник України*. 2015. № 97. Ст. 3321.

Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод : постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 року. *Офіційний вісник України*. 2018. № 76. Ст. 2537.

Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України : постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 року. *Офіційний вісник України*. 2020. № 59. Ст. 1853.

Про затвердження переліку внутрішніх морських вод і внутрішніх водних шляхів, віднесених до категорії судноплавних : постанова Кабінету Міністрів України від 9 лютого 2022 року. *Офіційний вісник України*. 2022. № 18.

Навчально-наукова література

Бредіхіна В.Л. Механізм правового регулювання охорони морського середовища та його природних ресурсів. *Електронне*

наукове видання «Порівняльно-аналітичне право». № 8. 2014. С. 121–125.

Вітовська І.В. Правове забезпечення використання живих природних ресурсів виключної (морської) економічної зони України. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету імені Короля Данила Галицького*. № 4. 2011. С. 142–145.

Гетьман А.П., Анісімова Г.В. Правові засади використання та охорони природно-ресурсного потенціалу України в аспекті державної інноваційної й екологічної політики. Правові основи здійснення господарської діяльності в інноваційному суспільстві : монографія / за ред. А.П. Гетьмана, С.В. Глібка, О.О. Дмитрик, Г.В. Анісімової. Харків : Право, 2018. С. 267–293.

Джуган В.О. Правове регулювання використання та охорони вод в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2009. 19 с.

Екологічне право України : навчальний посібник / за ред. проф. І.І. Каракаш, д. ю. н. Т.Є. Харитонової, к. ю. н. А.І. Черемнової, вид. 1-е. Одеса : Гельветика, 2018. 408 с.

Каракаш І.І. Правові заходи щодо охорони та відтворення довкілля Чорного моря : збірник избраних статей, докладов и рецензий. Одеса : Фенікс, 2007. С. 346–353.

Каракаш І.І. Туристичне законодавство України: сучасний стан і перспективи розвитку. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 37. С. 169–173.

Каракаш І.І. Право власності на природні ресурси виключної (морської) економічної зони та континентального шельфу України. *Наукові праці НУ «ОЮА»*. Том XIX. Одеса : Юридична література, 2017. С. 161–173.

Кононов В.В. Правовий режим земель прибережних захисних смуг в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2013. 268 с.

Короткий Т.Р. Комплексний аналіз правових форм співробітництва держав з охорони морського середовища. *Актуальні проблеми політики*. Одеса : Фенікс, 2010. Вип. 40. С. 608–619.

Краснова М.В. Правовий режим використання, відтворення та охорони вод в Україні. Екологічне право: Особлива частина : підруч. для студ. юрид. вузів і фак. : повн. акад. курс / за ред акад. В.І. Андрейцева. Київ : Істина, 2001. С. 338–364.

Локтева Н.В. Правове регулювання ведення господарської діяльності в водоохоронних зонах. *Актуальні проблеми політики*. 2006. Вип. 28. С. 283–287.

Міненко С.М. Правове регулювання охорони та використання земель водного фонду України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2016. 18 с.

Науково-практичний коментар Водного кодексу України / Н.О. Багай, Н.Р. Кобецька, І.В. Мироненко та ін. ; за заг. ред. Н.Р. Кобецької. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 360 с.

Платонова Є.О. Загальне водокористування та межі його правового регулювання. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 540–543.

Природноресурсове право України : навч. посіб. / за ред. І.І. Каракаш та Т.Є. Харитонові Вид. 2-ге, доповн. і переробл. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 566 с.

Салміна Я.О. Правове регулювання використання природних ресурсів континентального шельфу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2015. 20 с.

Черемнова А.І. Водний фонд України як об'єкт правової охорони. *Актуальні проблеми держави і права* : збірник наукових праць. Вип. 52. Одеса : Юридична література, 2010. С. 161–166.

Черемнова А.І. Еколого-правові питання охорони водних об'єктів. *Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права* : матер. наук. конф. (м. Одеса, 30 листопада 2012 р.) Т. 2. Одеса : Фенікс, 2012. С. 709–712.

Чумаченко І.Є. Особливості застосування юридичної відповідальності за порушення вимог по використанню та охороні водних об'єктів. *Актуальні проблеми держави і права* : збірник наукових праць. Вип. 37. Одеса : Юридична література, 2008. С. 204–209.

Чумаченко І.Є. Правове регулювання державного контролю за використанням та охороною водних об'єктів в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Одеса, 2012. 210 с.

Чумаченко І.Є. Правові засади пляжної зони в Україні. *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність,*

майбутнє : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 травня 2017 р.) У 2-х т. Т. 1. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 636–638.

Чумаченко І.Є. Новели у порядку здійснення державного моніторингу вод. *Особливості правового регулювання екологічних, земельних, аграрних, природоресурсних відносин в умовах глобалізації* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ – м. Яремче, 20–22 вересня 2019 р.). С. 147–149.

Чумаченко І.Є. До питання охорони внутрішніх морських вод та територіального моря за законодавством України. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття* (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 647–651.

ЗАНЯТТЯ 6

НАЦІОНАЛЬНІ ТА СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В РАКУРСІ ВИКОРИСТАННЯ МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

План заняття

6.1. Правове регулювання використання природних ресурсів континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони в морегосподарській галузі України.

6.2. Правові засади використання морегосподарського комплексу України у розвитку галузі альтернативної енергетики: основні напрямки.

6.3. Особливості використання вод та водних ресурсів як джерела альтернативної енергетики.

6.4. Морегосподарський комплекс України як основа розвитку вітроенергетики. Офшорні вітроелектростанції.

6.5. Розвиток водневої енергетики: поняття, різновиди, особливості зберігання та транспортування із використанням морегосподарського комплексу України.

Завдання для підготовки до семінарського (практичного) заняття

1. Проаналізуйте положення Конвенції про континентальний шельф, підписаної 29 квітня 1958 року в Женеві, та дайте відповідь на наступні питання:

- що означають виключні права держави на розробку багатств континентального шельфу?
- за яких умов та на підставі чого використовується континентальний шельф, який розміщений та дотичний до території двох суміжних держав?
- в яких нормативно-правових актах національного законодавства знайшли відображення положення Конвенції про континентальний шельф?

2. Спільне україно-польське підприємство "OxygenEnergyY", діючи на підставі статуту, визначило вироблення, зберігання та транспортування за допомогою методу електролізу енергії, отриманої із водню, пріоритетним напрямком діяльності. На балансі вказаного суб'єкта знаходиться декілька сховищ, які планується використати під час здійснення вказаної діяльності. Одне з них зазнало незначних руйнацій під час сейсмічних процесів, що мали місце на території України декілька років тому.

З урахуванням наведеного надайте відповідь на наступні запитання:

- який вид водню доцільніше використовувати для виробництва електроенергії: «зелений», «чорний», «блакитний», «сірий» чи «рожевий»?
- які заходи мають бути вжиті вказаним суб'єктом з метою охорони навколишнього природного середовища?
- який водний об'єкт найбільш доречно використовувати для транспортування водню?
- якими нормативно-правовими актами національного та міжнародного характеру регулюється вказана діяльність?

Нормативно-правові акти

Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Конвенція про континентальний шельф. Конвенція підписана від 29 квітня 1958 року в Женеві (Швейцарія). *Торговельне мореплавство*. 1998. № 5.

Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.

Водний кодекс України : прийнятий 6 червня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3–4. Ст. 27.

Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.

Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

Про виключну (морську) економічну зону України : Закон України від 16 травня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 21. Ст. 152.

Про альтернативні види палива : Закон України від 14 січня 2000 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1391-14#Text>

Про альтернативні джерела енергії : Закон України від 20 лютого 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 24. Ст. 155.

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання заходів з енергозбереження : Закон України від 16 березня 2007 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 23. Ст. 301.

Про ринок електричної енергії : Закон України від 13 квітня 2017 року. *Офіційний вісник України*. 2017. № 49. Ст. 1506.

Про внесення змін до деяких законів України щодо інвестиційної привабливості будівництва об'єктів відновлюваної енергетики : Закон України від 4 вересня 2018 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 41. Ст. 317.

Про енергетичну ефективність : Закон України від 21 жовтня 2021 року. *Офіційний вісник України*. 2021. № 89. Ст. 5745.

Про Програму державної підтримки розвитку нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії та малої

гідро- і теплоенергетики : постанова Кабінету Міністрів України від 31 грудня 1997 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1505-97-%D0%BF/conv#o3>

Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України : постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 року № 676. *Офіційний вісник України*. 2014. № 97. Ст. 2801.

Про схвалення Програми розвитку гідроенергетики на період до 2026 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 липня 2016 року. *Офіційний вісник України*. 2016. № 60. Ст. 2065.

Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 року. *Урядовий кур'єр* від 8 вересня 2017 року № 167.

Про схвалення Стратегії енергетичної безпеки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2021 року. *Офіційний вісник України*. 2021. № 64. Ст. 4071.

Навчально-наукова література

Васько П.Ф., Мороз А.В., Бриль А.О., Ібрагімова М.Р. Екологічні аспекти розвитку гідроенергетики в Україні. *Відновлювана енергетика*. 2018. № 2. С. 57–69.

Відновлювані джерела енергії / за заг. ред. С.О. Кудрі. Київ : Інститут відновлюваної енергетики НАНУ, 2020. 392 с.

Власюк Ю.С., Стефанишин Д.В. Про проблеми та перспективи малої гідроенергетики в Україні. *Математичне моделювання в економіці*. 2018. № 1. С. 126–138.

Воднева енергетика в Україні. URL: https://saee.gov.ua/sites/default/files/3_Repkin_24_11_2020.pdf.

Воднева енергетика – можливість для України стати потужним гравцем на міжнародній енергетичній арені. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vodneva-energetika-mozhlivist-dlya-ukrayini-stati-potuzhnim-gravcem-na-mizhнародnij-nergetichni-j-areni>.

Гідроенергетичний потенціал річок України: розвінчання міфів : аналітичний документ / Р.Б. Гавришук, Г.К. Веремійчик та ін. Київ : Видавництво «Фенікс», 2018. 32 с.

Граждан О. Воднева енергетика: чому про неї так багато говорять і до чого тут Україна. URL: <https://ucap.io/vodneva-energetyka-chomu-pro-neyi-tak-bagato-govoryat-i-dochogo-tut-ukrayina/>

Григор'єва Х.А. Мала гідроенергетика в Україні: юридичні проблеми розвитку (на матеріалах судової практики). *Часопис Київського університету права*. 2021. № 2. С. 241–246.

Григор'єва Х.А. Перспективи енергетичного права: в орбіті екологізації. *До 60-річчя набуття чинності Закону «Про охорону природи Української РСР»: екологічне законодавство України через призму його історичного розвитку* : матеріали Міжнар. дистанц. наук.-практ. конф. (м. Київ, 12 квітня 2021 року). Київ, 2021. С. 52–56.

Караханян К.М. Правові засади забезпечення енергетичної безпеки України як одного з основних прав людини. *Альтернативна енергетика: співпраця юридичної науки та бізнесу на шляху інноваційного розвитку* : збірник матеріалів круглого столу (м. Одеса, 4 грудня 2020 року) / відп. ред.: д. ю. н., доц. Т.Є. Харитонова, д. ю. н., доц. Х.А. Григор'єва. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 9–12.

Караханян К.М. Правові засади розвитку гідроенергетики в контексті сталого розвитку України. *Міжнародний науковий журнал «ІНТЕРНАУКА». Серія «Юридичні науки»*. 2021. № 7 (41). С. 35–41.

Караханян К.М. Історія становлення та розвитку гідроенергетики: еколого-економічний аспект. *Актуальні проблеми розвитку науки, освіти та суспільства* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 23 липня 2021 р.). Полтава : ЦФЕНД, 2021. С. 22–25.

Караханян К.М. Новітні технології забезпечення екологічної безпеки в галузі гідроенергетики. *Актуальні проблеми економіки, фінансів, обліку та права: теорія і практика* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 28 липня 2021 р.). Полтава : ЦФЕНД, 2021. С. 26–29.

Караханян К.М. Становлення та сучасний стан законодавчого забезпечення вітроенергетики в Україні. *Міжнародний науковий журнал «ІНТЕРНАУКА». Серія «Юридичні науки»*. 2021. № 11 (45). Т. 1. С. 25–32.

Караханян К.М. Законодавчі засади економічного стимулювання розвитку вітроенергетики в Україні. *Актуальні проблеми земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права* : збірник матеріалів науково-практичної конференції (10 грудня 2021 року) / за ред. А.П. Гетьмана, М.В. Шульги. Харків : Юрайт, 2021. С. 98–101.

Karakhanian Karyna. World trends in the development of wind energy legislation. *The 4th International scientific and practical conference "Innovations and prospects of world science"* (December 1–3, 2021). Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2021. P. 1203–1205.

Karakhanian K. M. World tendencies of hydrogen energy development. «Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) : за загальною редакцією С.В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 656–658.

Караханян К.М., Заверюха М.М. Міжнародно-правові аспекти розвитку водневої енергетики та місце України в цьому процесі. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 5. С. 72–76.

Кулик О.І. Господарсько-правове забезпечення стимулювання виробництва енергії з використанням альтернативних джерел : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Вінниця, 2019. 19 с.

Носенко Ю. Вітроенергетика – практичні аспекти і перспективи. *Агробізнес сьогодні*. 2012. № 1/2. С. 42–44.

Платонова Є.О. Правові умови та особливості розміщення і функціонування вітрових електростанцій в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 9. С. 122–129.

Платонова Є.О. Правові аспекти будівництва вітрових електростанцій в Україні. *Ефективність регулювання екологічних, природоресурсних та космічних відносин для сталого розвитку: право, інституції, сучасні інформаційні технології* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. до 30-річчя Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та 20-річчя

Земельного кодексу України (м. Київ, 12 листопада 2021 р.). Київ : Видавництво «Наукова Столиця», 2021. С. 130–132.

Репкін О. Як водень допоможе відбудувати економіку повоєнної України. URL: <https://greendeal.org.ua/yak-voden-dopomozhe-vidbuduvaty-ekonomiku-povoyen-noyi-ukrayiny/>

Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку гідроенергетики України : аналіт. доп. / О.М. Суходоля, А.А. Сидоренко, С.В. Бегун, А.А. Білуха. Київ : НІСД, 2014. 112 с. (Сер. «Національна безпека», вип. 8).

Україна готує Концепцію розвитку водневої енергетики, розраховуючи на співпрацю із Німеччиною. URL: <http://reform.energy/news/ukraina-podgotovit-kontseptsiyu-razvitiya-vodorodnoy-energetiki-rasschityvaet-na-sotrudnichestvo-s-germaniy-shmygal-16184>

Харитонова Т.Є., Григор'єва Х.А. Енергетичний складник українського Green Deal: аналіз правових передумов. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 149–154.

Харитонова Т.Є. Правове регулювання альтернативної енергетики в Австралії: досвід для України. *До 60-річчя набуття чинності Закону «Про охорону природи Української РСР»: екологічне законодавство України через призму його історичного розвитку* : матеріали Міжнар. дистанц. наук.-практ. конф. (м. Київ, 12 квітня 2021 року). Київ : Видавництво «Наукова Столиця», 2021. С. 106–110.

Чумаченко І.Є. Особливості правового режиму водних об'єктів, що використовуються для потреб гідроенергетики. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 3. С. 103–108.

Чумаченко І.Є. Щодо транскордонного співробітництва в галузі водокористування для потреб гідроенергетики. *Економіка, облік, менеджмент та право в умовах глобалізації* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 20 липня 2021 р.). Полтава : ЦФЕНД, 2021. С. 62–63.

Чумаченко І.Є. Особливості правового регулювання користування водними об'єктами для гідроенергетичних потреб. *Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення* : матеріали міжнародної

науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 23–24 липня 2021 року). Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2021. С. 52–55.

ЗАНЯТТЯ 7

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА В МОРЕГОСПОДАРЬСЬКОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

План заняття

7.1. Поняття та функції юридичної відповідальності за правопорушення в сфері здійснення морегосподарської діяльності.

7.2. Основні види й особливості застосування юридичної відповідальності в морегосподарському секторі.

7.3. Підстави та умови притягнення до юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства в морегосподарському комплексі України.

7.4. Особливості застосування цивільно-правової відповідальності в морегосподарській галузі економіки.

7.5. Правові засади відшкодування шкоди, заподіяної вчиненням правопорушень в морегосподарському комплексі.

Завдання для підготовки

до семінарського (практичного) заняття

1. За укладенням між ТОВ "GRAIN.UA" та болгарською фірмою контрактом до м. Варна мало бути доставлено 20 т зерна. Під час загрузки останнього в порту «Південний» судно почало завалюватися на один бік, а коли почало свій рух – перевернулося. Вся продукція висипалась у воду в межах акваторії морського порту. Внаслідок вказаних подій болгарська фірма не отримала вантаж та не змогла виконати свої зобов'язання перед третьою стороною, з якою в неї було укладено контракт на закупівлю борошна, виготовленого з українського зерна. Проаналізуйте ситуацію, що склалась, та дайте відповідь на наступні питання:

• які правопорушення мали місце в рамках зазначеної ситуації?

• які види шкоди були заподіяні болгарському суб'єкту та як вони можуть бути доведені?

• чи буде застосовуватись відповідальність за забруднення водного об'єкту внаслідок потрапляння до нього зерна?

2. Наведіть приклади будь-яких 8 правопорушень, які можуть мати місце під час здійснення морегосподарської діяльності та за які може наступати кримінальна чи адміністративна відповідальність.

Нормативно-правові акти

Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Конвенція про захист Чорного моря від забруднення. Прийнята на конференції країн – ЧЕС 21 квітня 1992 року в Бухаресті, ратифікована постановою Верховної Ради України від 4 лютого 1994 року. *Офіційний вісник України*. 2006. № 44.

Конвенція про охорону біологічного різноманіття (Ріо-де-Жанейро, 5 червня 1992 року) : ратифікована Законом України від 29 листопада 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 49. Ст. 433.

Конвенція про континентальний шельф. Конвенція підписана від 29 квітня 1958 року в Женеві (Швейцарія). *Торговельне мореплавство*. 1998. № 5.

Кодекс України про адміністративні правопорушення : прийнятий 7 грудня 1984 року. *Відомості Верховної Ради*. 1984. Доповнення до № 1. Ст. 1122.

Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.

Водний кодекс України : прийнятий 6 червня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.

Кримінальний кодекс України : прийнятий 5 квітня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.

Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3–4. Ст. 27.

Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.

Про виключну (морську) економічну зону України : Закон України від 16 травня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 21. Ст. 152.

Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них : Закон України від 6 лютого 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 15. Ст. 107.

Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 8 липня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155.

Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23 травня 2017 року. *Офіційний вісник України*. 2017. № 50. Ст. 1549.

Про стратегічну екологічну оцінку : Закон України від 20 березня 2018 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 16. Ст. 138.

Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування збитків, заподіяних внаслідок забруднення із суден, кораблів та інших плавучих засобів територіальних і внутрішніх морських вод України : постанова Кабінету Міністрів України від 3 липня 1995 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/484-95-п>

Про затвердження Порядку відшкодування збитків, завданих водокористувачам припиненням права або зміною умов спеціального водокористування : постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 1996 року. *Урядовий кур'єр*. 1996. 12 вересня.

Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок незаконного добування (збирання) або знищення цінних видів водних біоресурсів : постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2011 року. *Офіційний вісник України*. 2011. № 92. Ст. 3342.

Про затвердження Правил запобігання забрудненню із суден внутрішніх водних шляхів України : наказ

Міністерства транспорту та зв'язку України від 13 серпня 2007 року. *Офіційний вісник України*. 2007. № 79. Ст. 2965.

Про затвердження Положення про порядок обчислення розміру відшкодування та сплати збитків, заподіяних внаслідок забруднення із суден, кораблів та інших плавучих засобів територіальних і внутрішніх морських вод України : наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 16 січня 2021 року № 16. *Офіційний вісник України*. 2021. № 27. Ст. 1487.

Навчально-наукова література

Балюк Г.І. Проблеми удосконалення юридичної відповідальності за екологічні правопорушення в контексті сталого розвитку України. *Вісник Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка*. 2007. № 74–76. С. 8–10.

Вітовська І.В. Правове забезпечення використання живих природних ресурсів виключної (морської) економічної зони України. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету імені Короля Данила Галицького*. № 4. 2011. С. 142–145.

Державна підтримка розвитку морегосподарського комплексу України (організаційні та правові аспекти) : монографія / за ред. О.М. Кібік, О.П. Подцерковного. Херсон : ФОП Грінь Д.С., 2014. 442 с.

Екологічне право України : навчальний посібник / за ред. проф. І.І. Каракаш, д. ю. н. Т.Є. Харитонової, к. ю. н. А.І. Черемнової. Вид. 1-ше. Одеса : Гельветика, 2018. 408 с.

Каракаш І.І. Види юридичної відповідальності та особливості їх застосування за порушення природоресурсового й екологічного законодавства. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. праць. 2005. Вип. 25. С. 430–442.

Краснова М.В. Правовий режим використання, відтворення та охорони вод в Україні. *Екологічне право: Особлива частина* : підруч. для студ. юрид. вузів і фак. : повн. акад. курс / за ред. акад. В.І. Андрейцева. Київ : Істина, 2001. С. 338–364.

Олейников С.М. Поняття юридичної відповідальності. *Загальна теорія держави і права* : підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін. ; за ред. д-ра юрид.

наук, проф., акад. АПрН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О.В. Петришина. Харків : Право, 2009. С. 375–376.

Поліщук Г. Кримінально-правова характеристика злочинів проти довкілля. *Право України*. 2003. № 3. С. 80–84.

Природноресурсове право України : навч. посіб. / за ред. І.І. Каракаш та Т.Є. Харитонові. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 566 с.

Черемнова А.І. Еколого-правові питання охорони водних об'єктів. *Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права* : матер. наук. конф. (м. Одеса, 30 листопада 2012 р.) Т. 2. Одеса : Фенікс, 2012. С. 709–712.

Чумаченко І.Є. Особливості застосування юридичної відповідальності за порушення вимог по використанню та охороні водних об'єктів. *Актуальні проблеми держави і права* : збірник наукових праць. Вип. 37. Одеса : Юридична література, 2008. С. 204–209.

Яцик А.В. Водні ресурси в контексті екологічної безпеки та збалансованого розвитку держави. *Екологічний вісник*. 2007. № 6. С. 21–24.

ЗАНЯТТЯ 8

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МОРЕГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЛЬ УКРАЇНИ СЕРЕД МОРСЬКИХ ДЕРЖАВ СВІТУ

План заняття

8.1. Становлення України як морської держави на міжнародній арені.

8.2. Основні джерела міжнародного права, що регулюють особливості функціонування морегосподарського комплексу України.

8.3. Конвенція МАРПОЛ 1973 року: мета, цілі та завдання.

8.4. Сутність та основні напрямки правового регулювання Конвенції про захист Чорного моря від забруднення від 1992 року.

8.5. Конвенція про континентальний шельф від 1958 року: питання правового регулювання.

Нормативно-правові акти

Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Конвенція про захист Чорного моря від забруднення. Прийнята на конференції країн – ЧЕС 21 квітня 1992 року в Бухаресті, ратифікована постановою Верховної Ради України від 4 лютого 1994 року. *Офіційний вісник України*. 2006. № 44.

Конвенція про охорону біологічного різноманіття (Ріо-де-Жанейро, 5 червня 1992 року), ратифікована Законом України від 29 листопада 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 49. Ст. 433.

Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією : ратифіковано Законом України від 17 липня 1997 року № 474/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/642_003.

Конвенція про континентальний шельф. Конвенція підписана від 29 квітня 1958 року в Женеві (Швейцарія). *Торговельне мореплавання*. 1998. № 5.

Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права. Конвенція підписана 10 грудня 1982 року в Монтего-Бей (Ямайка) : ратифікована Законом України від 3 червня 1999 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 31. Ст. 254.

Договір між Україною і Республікою Молдова про державний кордон : ратифіковано Законом України від 6 квітня 2000 року № 1633-14. *Офіційний вісник України*. 2007. № 90.

Про ратифікацію Угоди щодо виконання положень Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права від 10 грудня 1982 року, які стосуються збереження транс-кордонних рибних запасів та запасів далеко мігруючих риб і управління ними : Закон України від 28 листопада 2002 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 5. Ст. 38.

Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про економічне, промислове, наукове та технічне співробітництво : Закон України від 18 лютого 2009 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 28. Ст. 358.

Водний кодекс України : прийнятий 6 червня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.

Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

Про виключну (морську) економічну зону України : Закон України від 16 травня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 21. Ст. 152.

Про затвердження Загальнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів : Закон України від 22 березня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 28. Ст. 135.

Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540.

Положення про порядок охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні : постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 1996 року № 642. *Зібрання постанов уряду України*. 1996. № 13. Ст. 366.

Про затвердження морської доктрини України на період до 2035 року : постанова Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2009 року (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1108). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-p#Text>

Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 року. *Офіційний вісник України*. 2017. № 26. Ст. 752.

Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 року. *Урядовий кур'єр* від 8 вересня 2017 року № 167.

Про схвалення Морської природоохоронної стратегії України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2021 року. *Офіційний вісник України*. 2021. № 82. Ст. 5280.

Навчально-наукова література

Воднева енергетика – можливість для України стати потужним гравцем на міжнародній енергетичній арені. URL:

<https://www.kmu.gov.ua/news/vodneva-energetika-mozhlivist-dlya-ukrayini-stati-potuzhnm-gravcem-na-mizhnarodnij-nergetichnij-areni>.

Волосюк М.В., Вдовиченко Л.Ю. Морегосподарський комплекс: проблеми розвитку та регулювання : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 152 с.

Граждан О. Воднева енергетика: чому про неї так багато говорять і до чого тут Україна. URL: <https://ucap.io/vodneva-energetyka-chomu-pro-neyi-tak-bagato-govoryat-i-dochogo-tut-ukrayina/>

Гришина Л.О., Карась П.М., Філіпішина Л.М. Тенденції, проблеми та перспективи розвитку морегосподарського комплексу України в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. № 24 (1). С. 131–135.

Згама А., Зятіна Д. Сучасні тенденції розвитку морегосподарського комплексу в Україні та світі. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. С. 158–163.

Каракаш И.И. Международно-правовые основы сотрудничества причерноморских государств в сфере охраны вод Чёрного моря : матеріали V-го міжнародного симпозиуму «Екологічні проблеми Чорного моря». Одеса, 2003. С. 95–99.

Karakhanian Karyna. World trends in the development of wind energy legislation. *The 4 th International scientific and practical conference "Innovations and prospects of world science"* (December 1–3, 2021). Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2021. P. 1203–1205.

Караханян К.М., Заверюха М.М. Міжнародно-правові аспекти розвитку водневої енергетики та місце України в цьому процесі. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 5. С. 72–76.

Ковальова О.О. Стратегії євроінтеграції: як реалізувати європейський вибір України : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. 340 с.

Короткий Т.Р. Комплексний аналіз правових форм співробітництва держав з охорони морського середовища. *Актуальні проблеми політики*. Одеса : Фенікс, 2010. Вип. 40. С. 608–619.

Озаринська В.В. Пріоритети розвитку морегосподарського комплексу України в умовах глобалізації : аналітична доповідь. Одеса : Фенікс, 2013. С. 134–136.

Україна готує Концепцію розвитку водневої енергетики, розраховуючи на співпрацю із Німеччиною. URL: <http://reform.energy/news/ukraina-podgotovit-kontseptsiyu-razvitiya-vodorodnoy-energetiki-rasschityvaet-na-sotrudnichestvo-s-germaniey-shmygal-16184>

6. ПИТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК (ІСПИТ)

1. Правове регулювання становлення та розвитку морегосподарського комплексу України.
2. Історичні етапи формування сучасного морегосподарського комплексу України.
3. Правові засади функціонування морегосподарського комплексу України.
4. Визначення та сутність морегосподарського комплексу.
5. Класифікація основних напрямів діяльності морегосподарського комплексу: правовий та теоретичний аспекти.
6. Використання природних ресурсів та забезпечення безпеки довкілля як окремі види морегосподарської діяльності.
7. Визначення морської діяльності: поняття та сутність.
8. Основні складові морегосподарської діяльності.
9. Законодавчі засади здійснення діяльності, пов'язаної із користуванням морськими ресурсами: торгове судноплавство, морський та річковий транспорт, військово-морський флот, портове господарство, суднобудування.
10. Правові вимоги охорони довкілля та дотримання екологічної безпеки при використанні вод, водних ресурсів та видобуванні інших природних ресурсів в сфері морегосподарського комплексу України.
11. Морська рекреація як різновид морегосподарської діяльності.
12. Морська науково-дослідницька діяльність, морська геологія та розвідка надр на шельфі, береговому схилі та дні Світового океану.
13. Правове регулювання державного управління морегосподарським комплексом України.
14. Законодавчі засади морської політики України.
15. Основні принципи морської політики України.
16. Ключові напрямки морської політики за Морською доктриною України.
17. Державне управління морегосподарським комплексом та основні види управлінської діяльності в цій галузі.

18. Система органів, що забезпечують управління морегосподарським комплексом України.

19. Органи спеціальної компетенції в галузі охорони довкілля при здійсненні морегосподарської діяльності.

20. Функції державного управління в сфері охорони навколишнього природного середовища морегосподарського комплексу.

21. Законодавчі засади функціонування та розвитку морських портів в Україні.

22. Адміністрація морських портів України: визначення, структура, мета створення та основні напрямки діяльності.

23. Особливості здійснення концесійної діяльності в морегосподарському комплексі України.

24. Порядок надання земельних ділянок та використання інших природних ресурсів для морегосподарських потреб.

25. Правове регулювання та проблематика державно-приватного партнерства в портовому секторі країни.

26. Тенденції розвитку транспортного та енергетичного секторів як провідних напрямків інвестиційної діяльності в морегосподарському комплексі.

27. Використання морегосподарського комплексу України для розвитку агробізнесу.

28. Води як об'єкт охорони та використання: поняття вод, водних ресурсів та водного фонду.

29. Визначення водних живих ресурсів, що використовуються в морегосподарському комплексі України.

30. Правові засади розвитку аквакультури.

31. Законодавчі принципи та вимоги щодо охорони вод і водних об'єктів.

32. Правовий режим використання водоохоронних зон, прибережних захисних смуг, пляжної зони при здійсненні морської діяльності.

33. Правовий режим смуг відведення, берегових смуг водних шляхів, зон санітарної охорони водних об'єктів в морегосподарському комплексі України.

34. Правова охорона вод від забруднення, засмічення і вичерпання.

35. Умови розміщення, проектування, будівництва, реконструкції та введення в експлуатацію об'єктів морегосподарського комплексу.

36. Особливості охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення.

37. Правове регулювання використання природних ресурсів континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони в морегосподарській галузі України.

38. Правові засади використання морегосподарського комплексу України у розвитку галузі альтернативної енергетики: основні напрямки.

39. Особливості використання вод та водних ресурсів як джерела альтернативної енергетики.

40. Морегосподарський комплекс України як основа розвитку вітроенергетики. Офшорні вітроелектростанції.

41. Розвиток водневої енергетики: поняття, різновиди, особливості зберігання та транспортування із використанням морегосподарського комплексу України.

42. Поняття та функції юридичної відповідальності за правопорушення в сфері здійснення морегосподарської діяльності.

43. Основні форми й особливості застосування юридичної відповідальності в морегосподарському секторі.

44. Підстави та умови притягнення до юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства в морегосподарському комплексі України.

45. Особливості застосування цивільно-правової відповідальності в морегосподарській галузі економіки.

46. Правові засади відшкодування шкоди, заподіяної вчиненням правопорушень в морегосподарському комплексі.

47. Міжнародно-правове регулювання морегосподарської діяльності та роль України серед морських держав світу.

48. Становлення України як морської держави на міжнародній арені.

49. Основні джерела міжнародного права, що регулюють особливості функціонування морегосподарського комплексу України.

50. Конвенція МАРПОЛ 1973 року: визначення, цілі та завдання.

51. Сутність та основні напрямки правового регулювання Конвенції про захист Чорного моря від забруднення від 1992 року.

52. Конвенція про континентальний шельф від 1958 року: питання правового регулювання.

Навчально-методичне видання

*Серія «Навчально-методичні посібники
кафедри аграрного, земельного та екологічного права
Національного університету “Одеська юридична академія”»
Заснована у 2017 році*

**«ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ
МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО
КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ»:
Програма та плани
семінарських (практичних) занять з курсу**

Для студентів усіх факультетів та форм навчання
за спеціальністю 081 «Право»

Навчально-методичний посібник

Технічний редактор	<i>Юлія Назарова</i>
Дизайн обкладинки	<i>Валерія Савельєва</i>
Верстання	<i>Юлія Семенченко</i>

ЮРИДИКА
ВИДАВНИЦТВО

Підписано до друку 29.06.2023 р. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Book Antiqua. Цифровий друк.
Ум. друк. арк. 3,72. Наклад 300. Замовлення № 046/0623.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво і друкарня – Видавництво «Юридика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Тел.: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@juridica.od.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7653 від 18.08.2022 р.